

Postens historia

(Denna novell skrevs 1997 när Svenska Postverket hade kris och måste anpassa sig till en ny värld med allt färre brev. Om novellen hade skrivits 2013 kunde den ha beskrivit Västerås nya busslinjer, SmartKoll)

Nu skall jag referera en historia om Svenska Postverket, gemenligen kallat Posten. Men först vill jag passa på att berätta varför lille Putte slutade att träffa sin gammelmormor.

Putte och hans gammelmormor bodde liksom andra släktingar och många, många andra människor i en lagom stor stad. Jag kommer inte riktigt ihåg vad den hette, men det var ett namn som liknade Utopia. I staden fanns det ett fint centrum och många hyreshus, både gamla och nya. Där fanns villaområden och köpcentra, där fanns industrier och andra arbetsplatser. Där fanns järnvägsstation, teatrar och museer. Det fanns till och med en golfbana strax utanför staden. Det var som sagt en lagom stor men också en ganska trevlig stad.

Människorna åkte ofta kors och tvärs i sin stad. Ibland skulle de åka till och från arbetet, ibland skulle de besöka några vänner och ibland behövde de köpa något viktigt. Ibland skulle de ut och roa sig. Och ibland skulle de göra hemliga besök, som jag har lovat att inte avslöja. Pelle och hans gammelmormor bodde en bit ifrån varandra, men de kunde lätt åka buss eftersom staden hade ett sådant förträffligt bussbolag. De träffade varandra nästan varje dag.

Bussarna gick kors och tvärs. Där busslinjerna korsades kunde man hoppa av den ena bussen och hoppa på den andra. Förarna hjälpte gärna till så att Putte gick av på rätt ställe. Det var billigt att åka buss.

Bussbolaget fick inte tillräckligt med biljettinkomster för att täcka alla utgifter. Därför var man tvungen att få ett mindre bidrag från stads-kassan. Man ville inte höja biljettpriset för då kanske inte Putte hade haft råd att besöka gammelmormor lika ofta. Och det var ju viktigt att man träffade varandra. Det hade gått bra att ge extra pengar till bussbolaget i alla år, men så tyckte styresmännen att man skulle försöka få kostnaderna i balans med inkomsterna. Så man tillsatte en ny energisk bussbolagsdirektör.

Det nye bussbolagsdirektören analyserade bolagets kostnader och kunde konstatera att vissa hållplatser hade väldigt få resande. En enkel uträkning visade att de inte var lönsamma. Så man drog in dessa hållplatser och satte upp en vacker skylt som hänvisade människorna till en annan hållplats bara några hundra meter därifrån. Istället kunde bussarna åka längre sträckor utan att stanna. Det gick fortare att köra turerna och man kunde spara in några bussar och några busschaufförer.

Av någon anledning, bussbolagsdirektören begrep aldrig riktigt varför, blev det färre passagerare när man hade rationaliserat bort de olönsamma hållplatserna. Därför blev fler hållplatser olönsamma, bland annat den vid golfbanan. Men man satte upp ytterligare hänvisningsskyltar, körde sträckorna ännu lite fortare, skrotade några av de äldre bussarna och anställde inga nya busschaufförer. Men samtidigt verkade det som om människorna ändrat sitt beteende för det blev ännu färre passagerare.

Man kunde inte heller byta buss på så många platser. På de fåtaliga bytesplatserna blev det stora folksamlingar och ofta kunde inte alla få plats för alla på de bussar som stannade. Så för att spara ännu mer pengar kom bussbolagsdirektören på en fantastisk idé. Passagerarna skulle få det enklare, bussförarna skulle slippa att förklara hur man skulle byta buss, bussarna kunde gå sina sträckor ännu fortare och man kunde, framför allt, spara enormt med pengar.

Postens historia

Man byggde en fantastisk bussterminal i stadens centrum där också järnvägsstationen låg. Alla bussar körde i solfjädersform från centrum och ut i periferin. I anslutning till bussterminalen byggde man ett avancerat system av datorstyrda rullband. Passageraren behövde bara texta en skylt som visade vart han skulle åka så avlästes skylten av infraröda detektorer. Sedan höll datorn reda på hur passageraren med hjälp av bommar skulle flyttas mellan olika rullband. Alla passagerarna åkte alltså till den centrala bussterminalen vilket var ytterst rationellt.

Systemet hade naturligtvis vissa inkörningsproblem. Men ca 95 % av passagerarna kom rätt. Dom som kom fel hade oftast skrivit sin adress lite slarvigt och hade glömt kortnumret för sin hållplats. Faktiskt hade de sig själva att skylla. Bussbolaget hade, i en omfattande informationskampanj, skickat ut kataloger med kortnummer till samtliga invånare. Det kunde också hända att bommarna inte fungerade. Ibland märkte inte systemet när det kom små människor som barn eller förkrympta pensionärer. Det inträffade några gånger att passagerare hade tvingats åka rullband i flera dygn innan de återfanns kantstötta och skrynkliga.

Bussbolaget gjorde upprepade kvalitetsmätningar då man skickade in testmänniskor med riktigt textade skyltar i systemet. Dessa kom fram i rätt tid till 100 %. Så det var inget fel på systemet. Men sedan det nya systemet införts vågade varken Putte eller hans gammelmormor åka buss längre. Första gången som gammelmormor åkte höll nämligen på att sluta riktigt illa. Hon hade med sig en perfekt skylt som hennes dotter hade textat åt henne. Men olyckligtvis höll hon den upp och ner. Så rullbanden skickade henne till fel busslinje. När hon kom till fel ytterområde var hon förständig nog att ta bussen tillbaka. Men hon höll fortfarande skylten upp och ner.

Efter två dygns intensivt bussåkande återfanns hon uthungrad på rullbandet. Sedan var det slut på hennes bussåkande.

Med det nya systemet började utgifter och inkomster komma i balans. Visserligen minskade passagerarantalet ytterligare men det var förmodligen bara ett tidens tecken. Den centrala bussterminalen drog till sig många passagerare och var ytterst lönsam. Samtidigt började det uppträda privata entreprenörer som med enkla fordon och till samma taxa som bussbolaget fraktade människorna direkt från punkt till punkt.

Speciellt framgångsrik var en ung grabb som hette Rick. Han hade egentligen velat bli busschaufför men bussbolaget hade ju rationaliserat så kraftigt och infört anställningsstopp. Rick kopplade en släpkärra med soffa till sin cykel och kunde snabbt och billigt frakta upp till tre människor, om de var av mindre storlek kunde det till och med bli fyra. Bakom ryggen hade Rick en liten modern TV-skärm så passagerarna kunde avnjuta underhållning under resan. Hans lilla bolag kallades därför Ricks Show.

Bussbolaget tyckte inte om den otrevlige konkurrensen. Så man beslöt att rikta ett avgörande dråpslag mot konkurrenterna. Eftersom den centrala bussterminalen var så enormt lönsam kunde man sänka priserna kraftigt om man bara slapp de olönsamma övriga hållplatserna. Så man sänkte priset kraftigt samtidigt som man drog in alla hållplatser utom den i centrum och de längst ut i periferin. Samtidigt kunde man erbjuda världens snabbaste bussar som i full karriär åkte fram och tillbaka till ytterområdena.

Jag kom inte riktigt ihåg om den nya taktiken lyckades för bussbolaget. Men den idérike bussbolagsdirektören blev mycket omskriven.